

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in sensualitate possit esse peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS V.

Utrum in sensualitate possit esse peccatum.

2. q. 7. a. 2. b. 216. 3.

Quinto quaritur, utrum in sensualitate possit esse peccatum, & uidetur quod non. Numquam enim nisi in uoluntate peccatur: sed sensualitas distinguitur a uoluntate, ergo in sensualitate non est peccatum.

¶ 2. Præ. In anima separata peccata remanent: sensualitas autem non remanet in anima separata, cum sit potentia coniuncta, ergo &c.

Cap. 1. ante medi. 10. 2. esp. 10. 5.

¶ 3. Præ. Actus eius mediante corpore exercetur, cuius autem est potentia, eius est actus, secundum Philo. in li. de Som. & VI. ergo in sensualitate non est peccatum.

¶ 4. Præ. Secundum Aug. in 5. de ciuita Dei est aliquid quod agit & non agitur, ut Deus, & in hoc peccatum non est; & est aliquid quod agit, & agit. In uoluntate, & in hac constat esse peccatum: & est aliquid quod agit & non agit, ut sensualitas: ergo nec in ea peccatum est. sed dicendum, quod in sensualitate potest esse peccatum ex hoc ipso, quod ratio motum eius impedire potest.

2. q. 7. a. 2. b. 216. 3.

¶ 5. Sed contra, in hoc quod ratio impedire potest & non impedit, designatur interpretatus consensus rationis qui quidem non sufficit ad peccatum, cum non sufficiat ad meritum sine consensu expresso. Deus enim prior est ad miserendum quam ad puniendum ut dicitur quædam gl. in prin. Hier. ergo nec ex hac ratione potest dici, quod peccatum sit in sensualitate.

Ibi in prin. ex Origene.

¶ 6. Præ. Nullus peccat in eo, quod uitare non potest, sed uitare non possumus, quia motus sensualitatis sunt inordinati: ut n. dicit Aug. quia homo noluit uitare malum cum potuit, in illicitum est ei non posse cum uelit, ergo in sensualitate non est peccatum.

Li. 3. Hypothesis non multum p. cui a princ. in senectia. com. 7.

¶ 7. Præ. Quando motus sensualitatis est in aliquid licitum non est peccatum, ut cum coniugatus mouetur in uxorem suam: sed sensualitas non discernit inter licitum, & illicitum, ergo nec quando in illicitum mouetur erit peccatum.

¶ 8. Præ. Virtus & uitium sunt contraria: sed uirtus non potest esse in sensualitate, ergo nec uitium.

¶ 9. Præ. In eo est peccatum cui imputatur: sensualitati autem non imputatur peccatum, cum non sit dominus sui actus, sed uoluntati, ergo in sensualitate non est peccatum.

¶ 10. Præ. Id, quod est materiale in peccato mortali, potest esse in sensualitate: nec tamen ibi peccatum mortale dicimus esse: quia in ea quod est formale in peccato mortali, non est; sed quod est formale in peccato ueniali, priuatio. s. ordinis debiti in sensualitate non est, sed in ratione, cuius est ordinare, ergo in sensualitate non est peccatum ueniale.

¶ 11. Præ. Si cæcus qui a uide dicitur, in foueam cadat, non est peccatum cæci, sed uidentis. cum ergo sensualitas sit quasi cæca respectu diuinorum, si cadat in illicitum, non erit peccatum eius, sed rationis, quæ debet eam regere.

¶ 12. Præ. Sicut sensualitas aliquo modo regitur a ratione, ita & exteriora membra in quibus tamen non dicimus esse peccatum, ergo nec in sensualitate.

¶ 13. Præ. Dispositio & forma sunt in eodem; quia actus actiuorum sunt in patiente bene disposito; sed ueniale est dispositio ad mortale, cum ergo ueniale non possit esse in sensualitate, ergo nec mortale.

¶ 14. Præ. Actus fornicationis propinquior est sensualitati quam rationi. si ergo in sensualitate potest esse peccatum, esset peccatum mortale, s. fornicationis quod cum sit falsum, uidetur quod in ea peccatum esse non possit.

2. q. 7. a. 2. b. 216. 3.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit, nonnullum vi-

rium est cum caro concupiscit aduersus spiritum: hæc autem concupiscentia carnis pertinet ad sensualitatem: ergo in ea potest esse peccatum.

¶ 2. Præ. Magist. dicit 24. dist. lib. 2. Sen. quod sensualitas est peccatum ueniale.

RESPON. Dicendum, quod peccatum nihil aliud est quam aliquis actus deficiens a recto ordine, esse debeat, & hoc modo accipitur peccatum in his que sunt secundum naturam, & in his que sunt secundum artem, ut dicit Phil. 2. Phys. sed in peccato mortali, quando actus deficiens a naturali: est autem aliquis actus moralis per hoc quod aliquo modo est in nobis: sic enim ei debetur laudabilis uituperium, & ideo actus ille, qui profectus est in nostra potestate, perfecte est moralis, & in eo potest esse ratio peccati mortalis, sicut sunt actus, quos uoluntas elicit uel imperat. Actus autem sensualitatis non est perfecte in potestate nostra, eo quod preuenit iudicium rationis: est tamen aliquo modo in nostra potestate in quantum sensualitas rationis subicitur, ut ex dictis patet. & ideo actus eius agit ad genus mortalium actuum, sed imperate, unde non potest in sensualitate esse peccatum mortale, quod est peccatum perfectum: sed solum ueniale in quo imperfecta peccati mortalis ratio inuenitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod subiectum alicuius est duplex. primum & secundum, sicut superficies est primum subiectum coloris, corpus autem secundum in quantum subicitur superficie. Similiter dicitur quod primum subiectum peccati est uoluntas: sensualitas uero est subiectum peccati, in quantum aliquo modo participat uoluntati.

AD II. Dicendum, quod peccatum non permanet in conscientia, quocumque uisum fuerit. unde dato quod sensualitas omnino non remaneat modo prædicto, peccatum sensualitatis remaneat, alibi differendum est.

AD III. Dicendum, quod actus sensualitatis in nobis aliquo modo non ex natura sensualitatis, sed in quantum sensualitatis uires sunt rationales participationem.

AD IIII. Dicendum, quod quantum sensualitatis secundum se considerat non sit agere: est tamen eius ut participat aliquo modo rationi.

AD V. Dicendum, quod non dicitur esse peccatum in sensualitate propter interpretatum consentium rationis: quando enim motus sensualitatis preuenit iudicium rationis, non est consensus nec preteritus, nec expressus; sed ex hoc ipso quod sensualitas est subicitur rationi, actus eius quantum rationem præueniat, habet rationem peccati. In sciendum quod & si aliquando consensus preteritus sufficiat ad peccatum, non tamen oportet quod sufficiat ad meritum, plura enim requiruntur ad bonum quam ad malum, cum malum ex sola causa, ut Dion. dicit 4. c. de diu. nom. deficiat, contingat bonum autem ex tota integra causa, ut Dion. dicit 4. c. de diu. nom.

AD VI. Dicendum, quod peccata sensualitatis possumus quidem uitare singula, quantum in nobis, ut patet ex his, quæ in alia questione dicta sunt.

AD VII. Dicendum, quod cum aliquis accedat ad uxorem suam ex concupiscentia, dummodo non excedat limites matrimonii, est peccatum ueniale. unde patet quod ipse motus concupiscentie in coniugato iudicium rationis præueniens, peccatum ueniale est: sed quado per rationem dicitur natur, quod est licitum concupisci: tamen & sensualitas in id feratur, nullum erit peccatum.

Ad viii. Dicendum, quod virtus moralis est in viribus sensualitatis, in irascibili & concupiscibili, ut patet per phil. in 3. Eth. ubi dicit quod temperantia & fortitudo sunt irrationabilium partium: sed quia sensualitas nominat has vires quantum ad inclinationem naturalem sensui, quae est in cōstatium rationi, & non secundū quod participant rationem, ideo magis proprie dicitur quod virtus sit in sensualitate & virtus in irascibili & concupiscibili: peccatum tamen quod est in sensualitate virtuti non contrariatur, unde ratio non sequitur.

Ad ix. Dicendum, quod omne peccatum imputatur homini in quantum habet voluntatem: & rñ peccatū dicitur esse aliquo modo in illa potentia, cuius actum contingit esse deformem.

Ad x. Dicendum, quod materiale in peccato mortali potest accipi tripliciter. vno modo, sicut obiectum est materia actus, & sic materia mortalis peccati quandoque est in sensualitate, ut cum aliquis consentit in delectationem sensualitatis. Alio modo, sicut actus exterior est materialis respectu interioris actus, qui est formale in peccato mortali, cum actus exterior & interior sint unum peccatum. & per hunc modum actus sensualitatis potest se habere materialiter in peccato mortali. Tertio modo, materiale in peccato mortali est cōversio ad bonum commutabile sicut ad finem: formale vero auerfio a bono incommutabili, & sic id, quod est materia le in peccato mortali, non potest esse in sensualitate, nec sequitur si peccatum mortale non potest ibi esse, quod non sit ibi veniale ratione praedicta.

Ad xi. Dicendum, quod peccatum dicitur esse in sensualitate, non quia ei imputetur: sed quia per eius actum committitur. Imputatur autem homini in quantum actus ille in eius potestate consistit.

Ad xii. Dicendum, quod membra exteriora sunt tantum mota, vires aut appetituae inferiores sunt mouentes ad similitudinem voluntatis: unde in quantum participant aliquantulum voluntatem, possunt esse subiectum peccati.

Ad xiii. Dicendum, quod duplex est dispositio. una qua patiens disponitur ad recipiendū formam, & talis dispositio est in eodem cum forma. Alia dispositio est qua agens disponitur ad agendum, & de hac non est verum quod sit in eodem cum forma ad quam disponit: huiusmodi autem dispositio est veniale quod in sensualitate est, ad peccatum mortale quod est in ratione. nam sensualitas est ut agens in peccato mortali, in quantum inclinatur rationem ad peccandum.

Ad xiiii. Dicendum, quod actus fornicationis quamuis sit propinquior concupiscibili quam rationi, quantum ad rationem obiecti: est tamen propinquior rationi quantum ad rationem imperii. nam membra exteriora non applicatur ad actum, nisi ex imperio rationis. unde in eis potest esse peccatum mortale, non autem in actu sensualitatis, qui iudicium praevenerit rationis.

ARTICVLVS VI.

Utrum concupiscibilis sit magis corrupta, & infecta quam irascibilis.

Extro queritur, utrum concupiscibilis sit magis corrupta, & infecta q̄ irascibilis. & ut quod non corruptio, n. & infectio humane naturae ex peccato originali venit: peccatum aut originale est in essentia animae sicut in subiecto, ut a quibusdam dicitur, propter hoc quod ipsum anima cōtrahit ex coniunctione sui ad corpus, cui per essentiam suā coniungit. cū ergo essentiae aīa oēs potentiae

A equaliter appropinquent, ut pote in ea radicata, ut quod infectio & corruptio non magis in concupiscibili, quam in irascibili & alijs potentijs sit.

¶ 2 Præ. Ex corruptione naturae in nobis est quadā inclinatio ad peccatum; sed peccata irascibilis sūt grauiora, quam concupiscibilis; quia secundum Gregoriū spiritualia peccata sunt maioris culpa, quam carnalia. ergo magis est corrupta irascibilis, quam concupiscibilis.

¶ 3 Præ. Ex corruptione naturae in nobis contingunt subiti animae motus; sed motus irascibilis videntur esse magis subiti quam concupiscibilis; irascibilis enim mouetur cum quadam virtute aī, concupiscibilis autem cum quadam animi molitie. ergo irascibilis est magis corrupta, quam concupiscibilis.

¶ 4 Præ. Huiusmodi corruptio & infectio de qua loquimur, est corruptio naturae, & per generatio nem traducta: peccata autem irascibilis sunt magis naturalia, & magis traducuntur a parentibus in filios quam peccata concupiscibilis, ut Phil. dicit in 7. Ethic. ergo irascibilis est magis corrupta, quam concupiscibilis.

¶ 5 Præ. Corruptio in nobis prouenit ex peccato primi parentis: sed peccatum primi parentis fuit superbia siue elatio q̄ est in irascibili. ergo & in nobis est irascibilis magis corrupta, quam concupiscibilis.

SED CONTRA, ubi est maior turpitudine, ibi est maior corruptio & infectio; sed secundum Philo. in 8. Ethic. turpior est incontinens concupiscētie, quam incontinens irae, ergo concupiscibilis est magis corrupta, & infecta quam irascibilis.

¶ 2 Præ. Ibi sumus magis corrupti, ubi difficilius resistimus: sed difficilius est repugnare contra uoluptatem quae ad concupiscibilem pertinet, quam contra iram, ut patet per Philo. in 2. Eth. ergo in concupiscibili sumus magis corrupti, quam in irascibili.

RESPON. Dicendū, quod corruptio & infectio peccati originalis hoc modo differunt, quod infectio pertinet ad culpam, corruptio ad penā. Culpā aut originalis dupliciter esse dicitur in aliqua potentia aīe, uno modo, essentialiter: alio modo causaliter. Essentialiter quidem est, vel in ipsa essentia aīe, vel in parte intellectiua ubi erat originalis iustitia, q̄ per peccatum originale priuatur. Causaliter autem est in illis potentijs, quae attingunt actum generationis humanae, per quam originale peccatum traducit, quem quidem attingit uis generatiua, sicut ipsum exequēs, uis concupiscibilis, sicut ipsum imperā rōnem delectationis, sensus tactus sicut delectationē percipiens, & iō ista infectio attribuitur inter sensus tactui, inter appetitui concupiscibili, inter oēs potentias aīe, generatiuae, quae dicitur infecta & corrupta. Corruptio autem aīa de qua loquimur, consideranda est ad modū corruptionis corporalis. Quae quidem contingit ex hoc, quod remoto continente singulae partes contrariae redunt in id quod eis conuenit secundum naturam, & sic fit corporis dissolutio. Similiter remota originali iustitia, per quam rō inferiores vires continebat in statu innocentie oīno sibi subiectas, vires inferiores singulae tendunt in id, quod est in eis proprium. Iē concupiscibilis in delectationem, irascibilis in irā & alia hmoi. vnde Philo. in 1. Eth. comparat huiusmodi partes aīa partibus corporis dissolutis. Sicut autē corruptio corporalis non dicitur esse in anima, quare cedente corpore dissoluitur, sed in corpore dissolutio: ita huiusmodi corruptio est in viribus sensui.

Quaest. dist. S. Tho. MMM 2 uis,